

Za Cirkev kráčajúcu s Kristom a za jej otvorené srdce a oči

V „dvojkovom roku“ slávime nedeľu Božieho slova. Slávi sa jednak v čase prebiehajúcej Synody o kráčajúcej Cirkvi na diecéznej úrovni a jednak v týždni modlitieb za jednotu kresťanov, ktorý ukončí sviatok Obrátenia sv. Pavla 25. januára. Heslom tejto nedele je výrok: „Blahoslavený ten, čo počúva Božie slovo“. Je to parafráza Ježišovho výroku v Lk 11,28, ktorým Ježiš limituje šťastie svojej matky. Tú vyzdvihla istá žena slovami: „Blahoslavený život, ktorý ťa nosil, a prsia, ktoré si požíval!“ (Lk 11,27). Ježiš odpovedal: „Skôr sú blahoslavení tí, čo počúvajú Božie slovo a zachovávajú ho.“ Ozajstné šťastie a blaho pramení zo vzťahu s Bohom, ktorý je Ježišovým aj naším Otcom. Tí, čo počúvajú a plnia Božie slovo ako Ježiš sám, ale aj jeho matka Mária i sv. Pavol a mnohí iní, zakúšajú skutočné blaho a šťastie, ktoré presahuje aj radosť materstva Božej matky.

Synoda o nás

V tomto roku sa určité state Božieho slova ponúkajú na rozbeh Synody o synodalite Cirkvi na lokálnej úrovni. Minulý rok ju otvoril pápež František a tento rok by sa mala konať vo farnostiach a kresťanských spoločenstvách. Jej cieľom je obnoviť evanjelizačný zápal v našich komunitách. Ten vzplanie v atmosfére modlitby a počúvania Božieho slova, pričom na tejto „spoločnej ceste“ (grécky *synodos*) sa veriaci, bratia a sestry Krista, majú modliť, vzájomne počúvať, viesť dialóg, oceniť prejdenú cestu, ale mali by sa aj odvážne pýtať, uvažovať a podávať návrhy, ako lepšie kráčať s Kristom. Všetci čelíme tomu, že kresťanstvo hľadá cestu, ktorá by ju vyviedla z jeho doterajších inštitucionálnych i mentálnych hraníc, pomohla mu prekonať nostalgiu po jeho predmodernej podobe či vzdať sa jeho novovekej formy, kde je kresťanstvo jeden zo svetónázorov. Ako spoločenstvo máme potenciál nanovo a hlbšie porozumieť vlastným zdrojom a aktuálnym problémom doby. Všetci kráčame v Cirkvi po spoločnej ceste, pričom Božie slovo a sviatosti nám na nej dávajú účasť na Božom živote. Božie slovo navyše osvecuje rozum, očisťuje srdce, iniciuje nové nápady, ale tiež spochybňuje naše kráčanie a motivuje nás nabrať lepší kurz cesty.

Kľúčový evanjeliový text pre synodu

V súvislosti so synodou sa predkladá na meditáciu viacero textov o kráčaní na rozbeh konzultácii v spoločenstvách, napr. krácanie uzdraveného Bartimeja v zástupe (Mk 10,46-52), krst stotníka Kornélia a jeho rodiny a ich nástup na Cestu nasledovníkov Krista v Sk 10 – 11. Cestou sa v Skutkoch apoštolov nazýva spoločenstvo kresťanov. Pre účely synody zostáva zásadnou stať o emauzských učeníkoch v Lk 24,13-35, ktorý dáva do pozornosti aj pekné logo Nedele Božieho slova. Utvorili ho z ikony, ktorú napísala egyptská karmelitánka Marie-Paul Farran (+ 2018). Logo znázorňuje učeníkov v pohybe, pretože ohlasovanie zmŕtvychvstalého Krista nerobia unavení či leniví učenici, ale dynamickí muži a ženy ochotní nachádzať nové spôsoby, ako konať a hovoriť, aby sa Sväté písmo mohlo stať živým sprievodcom života Cirkvi a ľudu. Vzkriesený Kristus drží v ľavej ruke zvitok, symbol Svätého písma, ktoré našlo v jeho osobe svoje naplnenie. Druhým učeníkom na ikone je žena Kleopasa, ktorá bola na základe textu Jn 19,25 pokladaná za Máriu. V Jn 19,25 je však meno jej muža mierne odlišné; v pôvodnom gréckom texte znie Klópas. Tváre oboch pútnikov sú obrátené ku Kristovi. Kleopas má v ruke palicu a jeho žena ukazuje jednou rukou nahor zatiaľ čo druhou sa priam dotýka Pána, potvrdzujúc, že splnil starodávne sľuby a je živým Slovom, ktoré musí byť hlásané svetu.

Povaha a kontext state o emauzských učeníkoch

Literárne podanie state o učeníkoch v Lk 24,13-35 podá omnoho viac svetla a podnetov ako logo. Príbeh totiž nie je statickým momentom, ale je o dynamickom prerode učeníkov zásluhou Krista. Príbeh vrhá svetlo na cestu sklúčených učeníkov z Jeruzalema a potom ako spoznali Pána, opisuje ich nočný návrat z Emauz do jeruzalemského Večeradla. Príbeh je majstrovským rozprávaním brilantného rozprávača Lukáša, má dynamický rozmer putovania a statický moment stolovania. Ježiš je aj po zmŕtvychvstaní na cestách ako počas verejného pôsobenia, keď často putoval po cestách a je za stolom ako predtým, keď si rád sadal za stôl najmä s ľuďmi na okraji spoločnosti. Príbeh rozpráva o postupnom zjavovaní Krista a má povahu epifanického zázraku, kde zázračné konanie Ježiša odhalí jeho vlastnú identitu, ako pri krste v Jordáne alebo pri premenení na vrchu. Stať sa odohráva po zmŕtvychvstaní Ježiša a zapadá do gradujúcej dynamiky prítomnosti Ježiša a jeho spoznávania učeníkmi v 24. kapitole. Začiatok kapitoly opisuje v stati Lk 24,1-12 prázdny Ježišov hrob z dôvodu zmŕtvychvstania, pričom dvaja mladíci ohlasujú ženám zvesť, že žije. Žije, ale nie je prítomný. V Lk 24,13-35 je už sice prítomný, ale kráča s dvomi učeníkmi ako cudzinec. Na konci cesty sa v Emauzách za stolom dáva spoznať. Záverečná stať v Lk 24,36-53 sa udeje vo večeradle, kde vstúpi medzi združených učeníkov a aktívne sa im dáva poznať cez svoje rany a jedenie ryby. Učeníkov plných strachu pred židmi sa Ježiš pýta: *Čo sa ľakáte a prečo vám srdcia zachvacujú také myšlienky? Pozrite na moje ruky a nohy, že som to ja!* (v. 38-39), čo sa veľmi podobá otázke anjelov ženám: *Prečo hľadáte živého medzi mŕtvymi? Niet ho tu. Vstal z mŕtvych* (v. 5-6). Ježiš aj vo večeradle otvára učeníkom Písma, ako tomu bolo na ceste do Emauz, no navyše im prisľúbi dar Ducha. Napokon je s nimi na ceste do Betánie, na ktorej ich žehná a definitívne sa im vzdiali z očí a zostáva neviditeľným. Učeníci z Olivovej hory sa vrátia do Jeruzalema ako emauzskí učenici a v chráme oslavujú Boha.

Obsah a odkaz state

Stať Lk 24,13-35 sa dá rozdeliť na tri časti: *na ceste* (v. 13-27), *v dedine* (v. 28-32) a *v Jeruzaleme* (v. 33-35). V úvode state vo v. 13-15 sú údaje o mieste, osobách a okolnostiach. Okrem toho, že nevieme s istotou, kde presne ležali Emauzy asi 11 km od Jeruzalema (kandidátmi sú až štyri lokality *el-Qubeibe, Amwâs, Abu Goš, Latrun*), nepoznáme ani identitu druhého pútnika. Církevní otcovia uvažovali o sv. Petrovi, iní zasa o žene Kleopasa s menom Mária. Obaja učenici boli asi z okruhu sedemdesiatich dvoch učeníkov Ježiša, ktorých si vyvolil, aby ich po dvoch poslal kázať na miesta, kam sa chystal ísť (porov. Lk 10,1). V Lk 24,15 sa pridá k učeníkom sám Ježiš a šiel s nimi. Preberá ich chôdzu, on Boh, ktorý ide krokom človeka, aby potom previedol človeka ku kráčaniu Božím krokom. Skutočný problém učeníkov, ktorý sa rieši v príbehu, podáva v. 16: *Ich oči boli zastreté, aby ho nepoznali*. Doslovný text v pasíve „ich oči boli držané“ naznačuje, že očiam učeníkov čosi prekážalo pri spoznaní Ježiša, ako sa to bežne stávalo aj iným ľuďom, keď stretli Vzkrieseného. Nie je vylúčené, že pasívom slovesa sa naznačuje, že Boh sám nedovolil, aby učenici Ježiša hneď spoznali. Oči učeníkov sa otvoria až pri lámaní chleba v dome (v. 31). Vo chvíli, keď smrť a pochovanie Ježiša zahalili videnie učeníkov, keď už nebolo nádeje a východiska, sa na ceste objaví Niekto. Živý Kristus sa nachádza na ceste. Kráča, pýta sa a predstiera, že nevie o kom sa cestou zhovárajú. Núti učeníkov hovoriť (v. 19-24) a oni odhalia svoje predstavy o Ježišovi ale aj neprimerané túžby (v. 21: *my sme dúfali, že vykúpi Izrael*). Ich dielo spásy očakávali v kategóriách moci. Vo v. 25-27 si Ježiš ako cudzinec prevezme slovo a odkazuje na Písmo. To je kľúčom k pochopeniu udalostí: Nový zákon sa má čítať vo svetle Starého. Platí to aj pre nás, ktorí žijeme v čase jeho neprítomnosti. V Písme nachádzame nádej a tiež svetlo pre pochopenie nových udalostí. Vo v. 28-32 je zmena perspektívy. Pred dedinou sa cudzinec správa tak, akoby chcel ísť ďalej. To vyvolá prosbu učeníkov: *Zostaň s nami lebo sa zvečerieva a deň sa už schýlil* (v. 29). V dvoch veršoch 29-30 sa tri razy zdôrazní „byť spolu“. To čo mení veci je spoločnosť života; jeho výrazom je hostina s Ježišom, označené Lukášom ako *lámanie*

chleba (v. 35). Pri tomto stolovaní Ježiš urobil štyri gestá (*vzal chlieb a dobrorečil, lámal ho a podával im ho* v. 30), ktoré robil aj pri zázraku rozmnoženia chleba ale i pri Poslednej večeri. Iróniou je, že keď Ježiša konečne spoznali, keď sa im konečne otvorili oči, on sa im stráca z dohľadu. Zostane len Písmo a znamenie lámania chleba, čo je Eucharistia uskutočnená vo večeradle. Ježiš je prítomný, ale zostáva neviditeľný. Učeníci premýšľajú nad udalosťou, už cesto im horelo srdce z rozhovoru s Kristom a jeho podania Písma, preto sa vo v. 33-35 vrátia k prameňu, do spoločenstva Vzkrieseného v Jeruzaleme. Tam sa stávajú svedkami zmŕtvychvstania Ježiša a nájdu tam zmysel bytia spolu s ním a s inými.

Témy synody

Emauzskí učeníci sa nazdávali, že ich Boh na Veľký piatok opustil, ale z krízy viery precitli na tretí deň na spoločnej ceste s neznámym pútnikom, ktorý ich pokarhal, ale aj rozpálil ich srdcia slovom Písem. Zakúsili svetlo veľkonočného rána v premene svojej viery na ceste. Cirkev a jej viera je natoľko kresťanskou, nakoľko je veľkonočnou; keď precitá a vstáva z mŕtvych. Je pozoruhodné ako text o emauzských učeníkoch konvenuje s desiatimi témami synody na konzultáciu. súvisí šesť s príbehom: 1) druhovia na ceste; 2) počúvať; 3) vziať si slovo; 4) sláviť; 5) mať spoluzodpovednosť za misiu; 6) viesť dialóg v Cirkvi a spoločnosti. Ostatné štyri témy idú poza príbeh: 7) viesť dialóg s inými kresťanskými denomináciami; 8) autorita Cirkvi a spoluúčasť veriacich; 9) rozlišovať a rozhodovať a 10) formovať sa v synodalite, t. j. v spoločnom kráčaní.